

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE UWE JEUGD VERNIEUWT ALS EENS ARENDS PSALM 103:5

Onder redactie van Prof. Dr K. SCHILDER, Kampen.

Medewerkers: Dr H. A. van Andel, Solo; Dr R. E. van Arkel, Utrecht; N. Baas, Amsterdam; Dr Henry Beets, Grand Rapids; Dr H. Bergema, Karoeni; Dr F. A. den Boeft, Rotterdam; Dr E. T. v. d. Born, Heemstede; Mr A. Bouman, Rotterdam; Ir B. ter Brugge, Almelo; Dr K. J. Cremer, Kampen; Mevr. W. Cremer-de Vries, Kampen; Dr R. J. Dam, Kampen; Dr A. C. Drogendijk, Dordrecht; Dr D. v. Dijk, Groningen; Drs D. J. Galle, Kampen; Mevr. G. Gilhuis-Smitskamp, Mijdrecht; Dr J. H. Hagenbeek, Zwolle; Dr J. van Herken, Ermelo; Dr B. Holwerda, Amersfoort; A. Janse, Biggkerke; Dr P. Jasperse, Leiden; Dr G. Keizer, De Steeg; Dr B. A. Knoppers, Amsterdam; Dr J. L. Koole, Vreeland; Dr E. D. Kraan, Vlaardingen; A. Kuiper, Utrecht; Dr J. v. d. Linden, Poerworedjo; Dr S. O. Los, 's-Gravenhage; Mevr. C. E. Th. Luijcknaar-Francken-Schreuder, Rotterdam; Dr F. C. Meijster, Rotterdam; G. Meina, Groningen; Dr H. Mulder, Deventer; Dr A. Ringnalda, Ermelo; P. J. Risseuw, 's-Gravenhage; C. Rijnsdorp, Rotterdam; A. Schilder, 's-Gravenhage; Dr G. K. Schoep, 's-Gravenhage; Dr R. Schippers, Wanswold; Dr J. Smelle, 's-Gravenhage; Dr H. Smilde, Groningen; Drs H. Smitskamp, 's-Gravenhage; Dr N. Streefkerk, Wolvenst; D. Stroo, Bussum; J. Strikwerda, Zeist; Prof. Dr C. van Til, Philadelphia Pa.; Dr C. Veenhof, Haarlem; M. B. van 't Veer, Groningen; Dr J. Veldkamp, Hilversum; Prof. Dr D. H. Th. Vollenhoven, Amsterdam; Dr M. Vreugdenhil, Meliskerke; Dr F. de Vries, 's-Gravenhage; Dr J. de Vries, Tilburg; Dr H. J. Westerink, Leiden; Dr D. K. Wielenga, Capelle a. d. IJssel; Mr J. A. de Wilde, 's-Gravenhage; Dr S. U. Zuidema, Solo.

Alle stukken bestemd voor de Redactie zende men aan:
Prof. Dr K. SCHILDER, Vloeddijk 101, Kampen.

Drukkers-Uitgevers:
OOSTERBAAN & LE COINTRE N.V., Goes.
Telefoon No. 58. — Postrekening No. 36000.

Abonnement: f2.50 per halfjaar bij vooruitbetaling.
Voor 't Buitenland f7.50 en voor Ned.-Indië f6.— per jaar.
Advertentiën: 25 ct per regel. — Losse nummers f0.15.

INHOUD: Hoofdartikel: Melchizedek, de Koning van Salem, X. — Uit de Schrift: De wereld is mij gekruisigd, Gal. 6:14. — Kerkelijk leven: Reisindrukken, III. Een toespraak van Prof. Dr K. Schilder. Over moeijelijkheid van juiste terminologie, IV. De kerken in Synode saamgekomen, III. „Kerkelijk besef“ en „De Catechese naar Calvijn“. De Grootse Catechismus van Zacharias Ursinus, XXI. Hulp opleiding predikant Argentinië. — Even parkeren: In de historische lijn. — Het boek van de week: Wormser's boek over den Kinderdoopt, I. — Vakwetenschap en praktijk: Bijbelsche Zeevaart. — Uit de buitenlandse kerken: De nieuwste Presbyterische Kerkformatie in de Verenigde Staten. — Boekbespreking. — Perschoon. — Kerknieuws.

HOOFDARTIKEL

Melchizedek, de Koning van Salem.

X.

HOOFDSTUK VII.

De betekenis van Melchizedek.

§ 29. De Priester, die ons in Gen. 14 beschreven wordt, wordt in Ps. 110 genoemd als de norm van Christus' priesterschap. De priesterlijke verschijning van Salems koning uit Gen. 14 krijgt daardoor bijzondere betekenis. Waarin die bijzondere betekenis gelegen is blijkt echter uit Ps. 110 niet. Betreffende de betekenis van Melchizedek konden we niet meer zeggen dan we in de §§ 23 en 27 deden. We willen ten slotte trachten aan helgeen het Nieuwe Testament over Melchizedek zegt een antwoord te ontleenen op de vraag naar de betekenis van dezen Koning en Priester.

Het Nieuwe Testament handelt over Melchizedek in den brief aan de Hebreërs, die hem noemt in hfdst. 5:6 en 10; 6:20 en in hfdst. 7 passim. Deze plaatsen moeten we echter in één verband zien. Hoofdstuk 6 is een intermezzo, waarin de lezers worden vermaand over hun traagheid in het hooren.

De schrijver van den brief aan de Hebreërs handelt in hoofdstuk 5 over het priesterschap van Christus. Hij vergelijkt het dan nog niet met dat van Melchizedek, maar met dat van Aäron. Beiden, Christus en Aäron hebben zich niet eigenmachtig als priester opgeworpen, maar werden door God daartoe geroepen. Christus werd geroepen door Hem die gezegd heeft: „Gij zijt mijn Zoon, heden heb ik U gegeneerd“ en „Gij zijt priester in der eeuwigheid, naar de ordening van Melchizedek“. In de laatste dezer plaatsen, die aangehaald worden om te bewijzen, dat Christus, gelijk Aäron, geroepen is, wordt gezegd dat hij priester is naar de ordening van Melchizedek. Zoo biedt deze aanhaling den auteur een geschikte overgang naar zijn volgend onderwerp: Melchizedek. Zoo terloops richt hij reeds even de aandacht der lezers op hetgeen hij op het punt staat in den breede te gaan behandelen. Aan het einde van de vergelijking van Christus' priesterschap met dat van Aäron, doet hij dat weer (5:10). We zouden zeggen: de auteur kan nu wel met zijn uiteenzetting over Melchizedek beginnen. Hij weet echter dat zijn lezers traag in het hooren zijn en dat daarom deze uiteenzetting voor hen moeilijk zal zijn. De lezers krijgen dan ook een lange vermaning daarover, die gelijk boven gezegd, heel het zesde hoofdstuk in beslag neemt. Aan het einde van die vermaning, die uitloopt in een opwekking tot hoop, noemt hij Jezus, die naar de ordening van Melchizedek een Hoogepriester is in der eeuwigheid. Na zoo ten derden male Melchizedek als terloops te hebben genoemd, begint hij inderdaad met de uiteenzetting over hem. (hfdst. 7.) Hoewel niet te verwachten is, dat deze aankondigingen van het komend betoog iets over de betekenis van Melchizedek zullen zeggen, willen

we ze toch nader bezien. De aankondiging in vs 10 wordt n.l. gedaan in den vorm van een participale zin: door God aangesproken als Hoogepriester naar de orde van Melchizedek. Het is de vraag welk soort van zinsverband in deze participale aanschakeling ligt verscholen. Ter beantwoording van deze vraag is op te merken, dat de voorafgaande zin op dezelfde wijze aan den hoofdzin is verbonden: tot volkomenheid (zijns werks n.l.) gebracht, is hij tot een oorzaak van eeuwige zaligheid geworden. De zin: Hij is tot oorzaak van eeuwige zaligheid geworden wordt dus uitgebreid door twee participale bijzinnen. Van deze twee heeft de eerste redegeevende betekenis. Natuurlijk staat dit niet expressis verbis uitgedrukt. Het ligt echter logisch voor de hand: Hij is tot een oorzaak van eeuwige zaligheid geworden, omdat hij tot volkomenheid zijns werks gebracht werd. De andere participale zin kan dus ook redegevend zinsverband bedoelen.

In de bij Bollenburg verschenen Commentaar op het Nieuwe Testament neemt Prof. Grosheide dat ook aan.¹⁾ Echter met deze beperking, dat het feit dat Christus priester was naar de orde van Melchizedek niet de reden aangeeft, waarom Hij een eeuwige verlossing aanbracht; het priesterschap naar de ordening van Melchizedek was immers niet soteriologisch; maar wel de reden, waarom Hij het doen kon.²⁾ We volgen hierin Prof. Grosheide. Niet omdat het met zooveel woorden in den tekst zelf staat. Maar omdat anders vs 10b wel erg zinloos achteraan komt en doel-looze herhaling wordt van vs 6.

De betekenis van Melchizedeks priesterschap is dan van dien aard, dat Christus door deszelfs ordening tot norm te hebben, een eeuwige verlossing kan aanbrengen.

Aan het einde van het vermanend intermezzo gaat de auteur eindelijk over tot de uiteenzetting van het priesterschap van Melchizedek. Voor de derde maal gebruikt hij dan den aanloop: die (n.l. Jezus) naar de orde van Melchizedek hoogepriester is geworden tot in eeuwigheid. Ook dit is een participale zin. De plaatsing der zinsdeelen doen nadruk vallen op „naar de ordening van Melchizedek“ en op „in eeuwigheid“ (naar de ordening van Melchizedek priester geworden tot in eeuwigheid). Deze nadruk stelt deze twee feiten tegenover elkander: dat Hij eeuwig priester is, houdt verband met de ordening, volgens welke hij priester is.

De betekenis van Melchizedeks priesterschap is dan van dien aard, dat Christus, door deszelfs ordening tot norm te hebben een eeuwig priester is.

Bij nader bezien ontdekken we dus in deze voorloopige zinspelingen op de komende behandeling van Melchizedeks priesterschap twee gegevens omtrent den aard van dat priesterschap: gegevens, die we in hem zelf zoo niet opmerken, maar die we weerspiegeld zien in den Hoogepriester naar zijn ordening: 'aanbrengen van ware verlossing en het eeuwig voortduren van het priesterschap. Dit wil niet zeggen, dat ook Melchizedek eeuwige verlossing aanbracht en eeuwig bleef (al is dit laatste in anderen zin ook waar, c.f. hfdst. 7:3) maar dat zijn priesterschap van dien aard was, dat het de dragers ervan daartoe in staat stelde; wat dan bleek toen Christus het bekleedde! We vinden hier de positieve elementen, die correspondeeren met de negatieve, waarop we wezen in § 27, n.l. dat dit priesterschap niet-Aäronietisch is. Het is het wezenlijke en blijvende priesterschap.

Deze twee trekken staan met elkander in verband. Omdat het wezenlijk is, is het blijvend.

Dat het wezenlijk is, volgt uit de verlossing die Christus, in die ordening priester zijnde, aanbracht.

1) Deel XII, De brief a. d. Hebr. en de Brief van Jak., pag. 154.
2) Cursivering van Prof. Grosheide.

„Middelbaar“.

De naam zelf van Middelbaar duidt juist aan, dat er een zake tusschen twee personen hangende is; dat deze twee gescheiden liggen; en dat nu Hij als Middelbaar tusschen die beiden komt....

Middelbaar beduidt voor de verhoudingen onderling niet een brug over een afgrond is, de daanbrenging van een gescheiden lag, de aanschakeling van wat uiteen lag geworpen.

Middelbaar is niet bemiddelbaar, maar meer Middelbaar is de mensch van wien God zich bij menschen bedient om zijn raad uit te voeren....

Niet omdat hij het tusschen God en ons weer zoo eenigermate bemiddelt en bijbrengt en in een draaglijken toestand herstelt. Dit ware den Verbondstroom vernietigen, want in het Verbond is de vrede door God Almachtig van meet af uit genade gesteld.

Maar Middelbaar, omdat deze twee in het Verbond, God en de mensch, de Heilige en de doemeling, een Middelbaar tot uitvoering der zaak behooren.

Dr A. KUYPER, E Foto I, p. 107/8, 285.

Het Aäronietisch priesterwerk (verzoening aanbrengen) wordt eerst werkelijk volbracht als een priester naar de ordening van Melchizedek het ter hand neemt. Dan verdwijnt ook het Aäronietisch priesterschap. Dat van Melchizedek blijft.

§ 30. Het zevende hoofdstuk van den brief aan de Hebreërs begint met dingen van Melchizedek te zeggen, die ons bekend zijn uit Gen. 14. Het zijn deze: dat hij koning is van Salem; dat hij priester is des Allerhoogsten Gods; dat hij Abraham tegemoet kwam, nadat deze de koningen uit het Oosten verslagen had; dat hij Abraham „zegende“ en de tienden van hem in ontvangst nam. Deze uitdrukkingen behoeven na hetgeen we (in hoofdstuk IV en V) reeds opgemerkt hebben geen nadere bespreking. Er blijkt intusschen onomstootelijk duidelijk uit, dat de persoon, die in den brief aan de Hebreërs Melchizedek wordt genoemd, wel dezelfde is als de priester van dien naam uit Abrahams dagen.

Na deze uitdrukkingen begint de auteur echter te zeggen, wat hij zelf van deze dingen denkt: de naam Melchizedek wil zeggen, dat hij koning der gerechtigheid was; het feit, dat hij koning van Salem was, wil zeggen, dat hij koning des vredes was.

Hier vinden we duidelijke aanwijzingen van de betekenis van Melchizedek, die uitgaan boven hetgeen Gen. 14 mededeelde. Hij was koning van vrede en gerechtigheid, bezat daarin twee deugden, die ten nauwste met elkander samenhangen. Het regiment van dezen koning kenmerkte zich door vrede, die door gerechtigheid verkregen was of bewaard bleef.

Deze boven Gen. 14 uitgaande karakterisering van Melchizedek is vrucht van openbaring, van de den auteur van dezen brief beheerschende inspiratie. We hebben hier dus én in al wat volgt goddelijke mededeeling aangaande Melchizedek. Op ons standpunt staat dit a priori vast. Ons bezwaar tegen de boven geciteerde studie van Wuttke is dan ook dat hij de geschiedenis der exegese van de Melchizedekisoden uit Gen. 14 en Ps. 110 laat beginnen bij Hebr. 7 en deze eerste exegese op één lijn stelt met de volgende soorten: Alexandrijnsche, Joodsche enz.) Wie met ons a priori geen genoegen neemt, verwijzen we naar den Commentaar op het Nieuwe Testament, Bollenburg, Amsterdam, deel XII, pag. 191.

Vervolgens wordt van Melchizedek gezegd, dat hij was: zonder vader, zonder moeder, zonder geslachtsregister, zonder begin van dagen of einde des levens. Aangezien we hier te doen hebben met een koning, die ons in Gen. 14 als een historische verschijning wordt beschreven, is het onmogelijk deze typeeringen letterlijk op te vatten. Hij had natuurlijk ouders en voorouders, hij is geboren en gestorven. Daar echter Gen. 14 geen ouders, noch gebeurtenissen vóór of ná het aldaar verhaalde, noemt, verschijnt hij in de ontmoeting met Abraham als zonder vader, zonder moe-

der, zonder begin, zonder einde. Sommigen zien hierdoor de typeeringen uit Hebr. 7:3 verklaard.³⁾ Er zijn echter wel meer personen, die zoo onverwacht in de geschiedenissen die de Heilige Schrift beschrijft, opduiken en even spoorloos verdwijnen. Wie zou in ernst van zulke personen willen beweren dat ze vaderloos, moederloos, zonder begin en einde voortbestaan? De woorden zonder vader, zonder moeder enz. moeten dus een dieperen zin hebben. Zijn ouders, geboorte en dood worden niet slechts niet genoemd, maar opzettelijk verzwegen, in verband met de bedoeling waarmee deze persoon door den auctor primarius der Heilige Schrift ten tooneele wordt gevoerd. Daarvoor doen deze gegevens niet ter zake, ja, daarvoor is de opzettelijke weglating dezer gegevens dienstig. Dát komt in Hebr. 7:3 naar voren. Dát pas wekt de typeering: zonder vader enz. Wat de Schrift Gods in Gen. 14 wil laten zien en wat de auctor van Hebr. 7 er dan ook inderdaad in gezien heeft, heeft met deze natuurlijke gegevens niets te maken, zou, door de opneming van deze natuurlijke gegevens, gesteld dat ze gegeven konden worden, minder duidelijk worden. En dat is zijn priesterschap. (Slot volgt.) J. H. KROEZE.

3) Bijv. Wetzer und Welte's Kirchenlexicon, Bd. 8, 1893; v.v. Melchisedech.

UIT DE SCHRIFT

De wereld is mij gekruisigd.

Maar het zij verre van mij, dat ik zou roemen anders dan in het kruis van onzen Heere Jezus Christus, door welken de wereld mij gekruisigd is.... Gal. 6:14.

Van mij echter zij het verre te roemen anders dan in het kruis van onzen Heere Jezus Christus, door hetwelk mij de wereld gekruisigd is.... Gal. 6:14.

(Vert. Prof. Grijdanus, K. V. Serie, Kok, Kampen.)

Aan het kruis op Golgotha heeft God de wereld geoordeeld. En wel de wereld naar haar zondige levensrichting, de wereld van den autonomen, zelfgenoegzamen mensch, die meent zelf iets te zijn en denkt uit eigen immanente krachten het leven te kunnen bouwen. Aan het kruis van Christus heeft God deze wereld in haar streven, in haar tendenzen geoordeeld, reeds aan het oordeel prijsgegeven, reeds in vlammen doen opgaan. De wereld heeft op Golgotha haar doemvonnis reeds ontvangen. Zij kan nu weten, wat haar te wachten staat.

En de Heere mocht het doen, want zij heeft Christus uitgeworpen, Hem, Die leefde en werkte om uit een waar geloof naar de wet Gods, Hem ter eer het leven te bouwen als Jezus Christus, de tweede Adam. Toen de wereld Hem uitwierp, was ook eens en voor goed bewezen, dat er niemand is die goed doet, ook niet één. De dichter van Psalm 14 had wel gezongen „geen sterveling wil het pad der deugd — in den zin van wetsbetrachting — betreden, ja zelfs niet één”. Maar dat is op Golgotha voor altijd aan het licht getreden. Op Goeden Vrijdag is de waarheid gebleken: geef den mensch de wet Gods — Jood of Griek — en hij zal den Heere der heerlijkheid kruisigen. Dat is de werking van de wet. Zij bewijst, dat de mensch dood is in zonden en misdaden. En dat is het allerduidelijkst bewezen op Golgotha, waar de wereld den gehoorzamenwerker-naar-de-wet gekruisigd heeft.

Daarom heeft God de wereld prijsgegeven. Haar doemvonnis is reeds bekend. Het wordt niet nog eens bewezen, of er iemand is die goed doet. Dat is bewezen, eens en voor goed.

En omdat God deze wereld gekruisigd heeft, daarom zal voor Paulus de wereld gekruisigd zijn.

De christenen onder de Joden gaven hun broeders onder de heidenen den raad zich te laten besnijden. Zij ontkwamen dan aan de vervolging. Zij hadden dan van Joden uit de besnijdenis niets meer te vreezen. Maar zij droegen dan in hun vleesch den roem der Joden. En wel deze roem zelf iets te zijn, en zelf door wetsvervulling het leven te kunnen verkrijgen. Maar zij hadden dan verloren den roem in het kruis van Christus. Den roem der Joden had God reeds aan het kruis geoordeeld. Heel dat streven had God daar in vlammen doen opgaan. En aan het kruis had God gepredikt, dat het leven uit een waar geloof, naar de wet Gods hem ter eer gebouwd wordt. Want op Golgotha heeft Christus een nieuwe wereld gefundeerd, namelijk op Zijn gehoorzaamheidswerk. Zij, de Galaten, kunnen dus niet roemen in het kruis van Christus, en in het openbaar den roem der Joden in hun vleesch dragen. Zij ontkomen op deze wijze wel aan het oordeel der Joden, maar vallen daardoor weer onder het oordeel van God.

De Jood roemt in zijn besnijdenis. De Griek roemt in zijn wijsheid. De mensch van deze eeuw roemt in zijn immanente krachten. Zoek ik de besnijdenis der Joden, of de wijsheid der Grieken, of de bloed-en-bodem-theologie-van-vandaag, ik

draag dan wel aan mij of in mij den roem der wereld, en zij zal mij prijzen. Maar ik heb dan niet gezocht den roem in het kruis van Christus, door hetwelk mij de wereld gekruisigd is. Deze wereld zal mij gekruisigd zijn, omdat God haar reeds gekruisigd heeft. Ik heb van deze wereld niets meer te verwachten. Onder welken vorm ook haar streven en haar tendenzen openbaar mochten worden, welke ideologieën zij ook zoekt om het leven te bouwen, God heeft haar reeds geoordeeld, en al haar strevingen zijn reeds in vlammen opgegaan.

De wereld verkiezen, dat is Jezus Christus opnieuw kruisigen. De roem der wereld zoeken om van haar geprezen te worden, dat is Christus wederom uitwerpen. Maar ik heb deze wereld verloren op Golgotha. Daar heeft God haar in het oordeel gebracht. Ik heb van deze wereld niets meer te verwachten, geen levensopbouw in der eeuwigheid. Ik heb ook niet meer den roem der wereld te zoeken, maar te bedenken, dat dien de Heere prijs, beproefd is. God prijst nu hem, die met Christus gekruisigd is, en wiens ouden mensch met Hem in den dood gegaan is, maar die ook met Christus is opgewekt als een nieuwe mensch om nu uit een waar geloof, naar de wet Gods, Hem ter eer te leven. Dat is de nieuwe mensch, van God geprezen. Hij draagt in zijn vleesch niet den roem der wereld, maar de littekenen van zijn Heer Jezus. En de afgrond gaapt heel diep tusschen dezen mensch van God geprezen, en den mensch van de wereld geprezen.

Wee ons zoo wij dien afgrond camoufleren. Er is een mogelijkheid om aan het lijden en de vervolging om Christus' wil te ontkomen. Deze mogelijkheid ligt in het dragen in zijn lichaam den roem der wereld. Maar zegt de apostel „van mij echter zij het verre te roemen anders dan in het kruis van onzen Heere Jezus Christus”. Ook al slaat de wereld er mij om dood. Ik heb geen anderen roem.

De wereld is mij gekruisigd! Bedenken wij dat wel steeds nu wij diezelfde wereld opnieuw bezig zien om in eigen kracht het leven te bouwen?

Velen zien het kruis van Christus als in nevelen gehuld.

Maar er zal geen nevel hangen op Golgotha.

Daar is een wereld in vlammen opgegaan.

H. v. d. B.

KERKELUK LEVEN

Reisindrucken. (III.)

Eerste ervaringen.

Terwijl ik deze regelen schrijf, zit ik in een draaibaren fauteuil, zoo gemakkelijk, dat de Hudson-rivier wel zeer boeien moet, zal ik niet in slaap vallen in den trein, die fauteuil en al trekt van New-York naar Buffalo. Men heeft mij al verzekerd, dat de Hudson-moeder is dan de Rijn; en ik begin óók deze waarde-bepaling te rekenen onder de vele bewijzen vóór de stelling, dat de Europeanen opsnijden, als ze zeggen, dat de Amerikanen het doen. Opsnijden? Wel, het gaat hier allemaal zoo heel natuurlijk en gewoon, dat ik zoo langzamerhand de legende van den „amerikaanschen bluf” voor een uiting van europeesch ressentiment ga houden. Geen mensch heeft mij zelfs maar plagenderwijze gevraagd naar de mogelijkheden in Nederland, toen wij met zijn drieën, mijn gastheer, een baptisten dominee, met yerscheiden wetenschappelijke graden, en ik, een kantoorgebouw van een spoorwegmaatschappij binnenliepen, den dominee even lieten verklaren, dat ik theoloog was, en daarna binnen enkele minuten weer konden vertrekken, nadat ondergeteekende, wij behoorde tot den geestelijken stand, papieren gekregen had, die hem het recht gaven op een reductie van 50 % (als ik me niet vergis) gedurende de reis van de Oost-naar de Westkust van Amerika. (California wordt n.l. óók bezocht tot mijn groote vreugde.) Vandaag leg ik een afstand af (New-York-Niagara-watervallen, over Buffalo), dien ik niet durf schatten in Europeesche maten; ik vermoed, dat het ongeveer Rotterdam-Wurzburg of iets dergelijks is (gelet op den tijd en het al maar doórtrekken zonder douaneformaliteiten). Maar het kost mij minder dan een reis van Kampen over Urk naar één der stations van de Zuid-Hollandsche tram. Ik behoor vandaag eenvoudig tot den clerus; en ik behoefde, om de reductie te krijgen, niet eens te antwoorden op de vraag, of ik hoogleeraar was aan een kerkelijke, dan wel aan een niet-kerkelijke hoogeschool, zonder dan wel met promotierecht.....

‘t Is vandaag mijn eerste grootere treinreis. Op mijn knie heb ik zoo'n kleiner krantje van 40 bladzijden, één van de vele dag-edities, voor den prijs van 3 cent. Dat is de onderlaag voor dezen „Reformatie”-brief. Onder ons gezegd en gezwegen: behalve één brief naar Kampen is dit de eerste copie, die ik in staat ben te schrijven, nadat ik voet aan wal zette. Al dien daartusschenliggenden tijd ben ik zoo druk bezet geweest, dat ik zelfs de „Reformatie”-copie van dag tot dag moest uitstellen.

Het is, zal ik eerlijk opbiechten, een uitstel zonder pijn geweest. Want ik heb tot nu toe veel beleefd, en alleen maar goeds, alleen maar goeds. De ontvangst

is zoo hartelijk geweest als zich maar denken liet, en het program zoo bezet, als maar mogelijk was. En de variatie? Neen, die is niet anders dan mirakuleus. Tweemaal heeft K. S. een vergadering bijgewoond, waar getuigenissen van persoonlijke redding door Christus' bloed werden ontvangen met halleluja, amen- en Praise-the-Lord-geroep; en 't was niet eens een Buchman-conferentie, noch een house-party. In beide samenkomsten waren goed-gereformeerde menschen, en is o.m. voor mijn reis gebeden. In één er van kreeg ik een bijbel ten geschenke met al de namen der aanwezigen er in, ten deele met een bijbeltekst achter de handteekening. In de andere had de Baptisten-voorganger het zoo juist uitgekomen tweede deel van de engelsche vertaling van „Christus-in-Zijn-Lijden” bij zich, en sprak over dat boek tot de aanwezigen. Kom eens in Nederland tot zó'n combinatie! Of tot de andere, krachtens welke in een kersteniaansche gemeente officieel van den kansel de leden zijn opgewekt om 'smiddags te gaan luisteren naar de preek van K. S.! Ik denk, dat de „Banner”-schrijver, die nog pas op „grond” van wat „De Heraut” vlak vóór mijn vertrek, tegenover mij gepraesteerd had, constateerde, dat ik ongereformeerder dan de zwaarste (of lichtste) Remonstrant was, er kippevel van krijgen zou. En 't is toch heusch gebeurd. Even reëel, als 't feit, dat ik vannacht heb geslapen in het huis, waar ook prof. Hattjema heeft geloged, of dat mijn voorlaatste preek in een plaatselijk blad van ik weet niet hoeveel pagina's werd aangekondigd met „Telegraaf”-kopieletters plus portret, vlak naast dat van twee danseresjes, of dat ik een negerdominee de hand heb staan schudden zoo hartelijk, alsof we samen naar de synode van Sneek mochten.

Ja, men valt van het één feest in het andere, als men van Nederland naar hier onder de broeders komt en democratisch bevonden wordt. De eerste, die mij de hand drukte bij het verlaten van de boot, was ds van Halsema, dien we in zijn geestigheid en spontane vriendelijkheid reeds leerden kennen als redacteur van „De Wachter”, welk orgaan — wat „De Heraut” scheen ontgaan te zijn — evenzeer als „The Banner” — blad der Chr. Ref. Church hier is. De tweede theoloog was ds Hieminga, een man, dien je zoo maar op den presidentsstoel der Sneeker synode zou wenschen, zoo nuchter, zoo eerlijk, zoo vroolijk-ernstig en op z'n quivive naar alle kanten. En voorts waren er natuurlijk de leden van het comité, dat de tournee voor het Oosten geregeld had, deels met dame. Ik heb nog voor allemaal mijn hoed afgenomen, figuurlijk en letterlijk. Maar dat was een bewijs van mijn nog-maar-groen-zijn. Na enkele dagen weet ik al, dat wie letterlijk zijn hoed afneemt voor een man, een vreemde snaak gevonden wordt. Gelukkig mag ik wel in figuurlijken zin mijn hoed afnemen óók voor heeren, oftewel „boys”. En dat hoop ik te blijven doen. Want ik heb in korten tijd reeds zeer veel goeds mogen zien en ontvangen, dank zij de groote hartelijkheid en de perfecte organisatie.

Hoe prachtig was des avonds uit mijn slaapkamer het gezicht op de lichten van New-York! In deze reuzenstad zelf is geen gemeente van „ons”, al is er wel één in Hoboken, vlak bij, die het mooie Hollandsche Zee-manshuis verzorgt, en waar ik reeds preekte. Ik mocht dus logeeren bij den heer en mevrouw Van Genderen te Clifton, dichtbij New-York. Binnen de vijf minuten leek daar alles op een avondbezoekje in Nederland; er waren dan ook twee Maasshuische „jongens”, en ze wisten van alles en nog wat van Nederland, al waren ze ook al van eenigszins gevorderden leeftijd. Trouwens, toen ik in Paterson naar de kerk gebracht werd om te preeken, las ik op ettelijke winkelramen nederlandsche namen. En verleden week zaten we met zijn drieën als „Kamper jongens” in 't hartje van New-York: de heeren Valk, Schoemakers, en ik.

Intusschen, en dat is ditmaal het éénige verdrietige zinnetje, dat ik neerschrijf, men late door al die nederlandsche namen zich niet van de wijs brengen. Er is geen twijfel meer aan: de nederlandsche taal is hier aan het uitsterven. De volle kerken, die ik hier in het Oosten bij lezing of preek mocht zien, mogen bewijzen, dat er nog veel nederlandsch verstaan wordt, gesproken wordt het steeds minder, en gelezen óók. Over tien jaar zou ik die kerken niet meer vol krijgen, al ware ik inmiddels ook tien jaar jonger geworden. De jeugd begint in het stadium te komen, waarin geen nederlandsche preek meer gevolgd kan worden. Dat op den duur de hand aan Nederland zal verlappen, met name voor wat het theologische contact betreft, acht ik zeker. En natuurlijk spijt me dat. Want we kunnen van elkaar nog zooveel leeren.

Ik zeg met nadruk: van elkaar. En dat beteekent dus allereerst, dat ook wij, Nederlanders, hier heel veel kunnen „opsteken”. Ik zal maar niet Zijne Excellentie den Minister van Financiën probeeren te vermurwen met de herinnering aan de hier in Amerika geldende bepaling, dat bij aangifte voor belasting mogen worden afgetrokken de bedragen, die men contribueert voor kerk, christelijke school, Stichtingen van barmhartigheid, Evangelisatie, kortom voor onderscheiden corporaties, die men steunt, en die zelf geen winst maken. Want primo zou zoo'n poging toch niet helpen, en secundo zou ze ook dwaas zijn, wijl de vergelijking onzuiver is. Maar wel wil ik mijn broeders en zusters vertellen, dat ik verwonderd heb gestaan over de grootte der bijdragen, die per gezin hier in het Oosten onder gereformeerden jaarlijks worden opgebracht voor het kerkelijke leven; alsmede over de offers, die voor christelijk onderwijs, verstoken van staatssubsidie, worden gebracht, gelijk ook voor den barmhartigheidsdienst. Eén christelijk sanatorium, al één op particulieren steun aangewezen, mocht ik reeds bezoeken; en 't mocht

er wezen. Een bijeenkomst, het Zending, Beets, dien mocht, spreken in den wijk op één d'kerk van een zoeker niet etc. voor h'waarin onder in de gang de mooie preken diens deze bijbel van onze van prof. J. H. Kok, bruikten neen anderen zonder een kerk heb ik En het off-hun envelop schaal, die vader geoff heel gewoo gaan: syste zoo'n open hier en gin wordte erg van den do tuele mede ook maar é wit ontdekt van 't oude rikaansche teiten, die a verlof geve kamers, na gaderingen ik heb me van Christ ismand een van New-Yc afleggen, te gen om het binnen het l leeft, welke zelf betalen vlagmachin het Oosten bevonden, e meerden, n leeren. Aan nen heid om va ders uit he enkele dag binnekskam lunch, aang Oosten, de leden ten h maal voor e andere belar die bij de b het „Algem monium Sp trof mij de logie, met i verzoek nat heeren, de hebben we eenkomstig bleek men meene grat merkte, on gevoelen h ook eens vri En nu nu Niagara-wal gik sneeuw, avond hoop de reis naa Rapids. Da gram af te Intusschen

Eene toes

Zoals Pr van „De Re wind één waarop gere leden, predi van de W Zondags da dienst des ' hij aan eer troet door Halsema en In antwo toen eene Halsema in Jan. J. L. het „Dr Sch ta wijzen, van God. H der doorgel het uithotte bescheidenh